

DE

MEEDOGENLOZE

Schoonheid

VAN DE

SAMENLEVING

TIEN JAAR MAATSCHAPPELIJKE OPSTELLINGEN

JAN JACOB STAM

vormgeving en beeldredactie
MIRJAM STRIJBOSCH

Uitgeverij Het Noorderlicht

DE MEEDOGENLOZE SCHOONHEID VAN DE SAMENLEVING

TIEN JAAR MAATSCHAPPELIJKE OPSTELLINGEN

Ik heb niks met maatschappelijke vraagstukken, noch voel ik me maatschappelijk geëngageerd. Mijn leven bestaat vooral uit dankbaar zijn voor de mogelijkheden die me in de schoot geworpen worden zonder dat ik daar iets voor hoefde te doen, dankbaarheid voor hoe de wereld is en dankbaarheid dat ik in Nederland geboren ben.

Toch ben ik de afgelopen tien jaar steeds weer in maatschappelijke vraagstukken gesleurd, heb er opstellingen gedaan, inzichten opgedaan en ben verder gegaan met mijn leven.

Maatschappelijke vraagstukken zijn, eenvoudig gezegd, vraagstukken die de samenleving als geheel betreffen. Los van de vraag of iedereen geïnteresseerd is in dat vraagstuk. Er is wel een afgrenzing: gaat het om Nederland, een deel van Nederland, om Europa, de westerse wereld, de wereld als geheel?

Als het kan, vermijd ik om opstellingen over maatschappelijke vraagstukken te doen. De krachten zijn vaak te groot voor mij. Bovendien is opeens iedereen in de zaal deel van het vraagstuk. Tenslotte heb ik niet de geringste illusie dat het doen van een opstelling over een maatschappelijk vraagstuk erg bijdraagt aan een oplossing, en al helemaal niet dat we in zo'n opstelling naar iets zouden moeten willen zoeken als een oplossing, recept of doorbraak. Op z'n best kijken deelnemers met vernieuwde blik naar het onderwerp van de opstelling.

Vaak geeft een opstelling van een maatschappelijk thema wel erg bijzondere en vooral onverwachte inzichten. Maar de rode draad is dat die inzichten niet altijd gemakkelijk of aangenaam zijn. Eerder confronterend en politiek incorrect. Nogal eens is de waarheid boven tafel een heel andere dan de systemische waarheid onder tafel.

En opeens dringt het besef tot me door. Ze zijn er beide: de waarheid onder tafel en de waarheid boven tafel.

Nog erger: ze zijn er beide tegelijkertijd. Het is niet of-of. Het is niet: het ene moment de waarheid boven tafel en het volgende moment de waarheid onder tafel. Ze zijn er beide. Tegelijkertijd.

Twee kanten van dezelfde medaille. En alleen wanneer beide waarheden er mogen zijn, zowel de zogenaamde politiek correcte als de politiek incorrecte, is er beweging mogelijk.

Ik denk, of ik dat nou leuk vind of niet, dat de oproep van dit boekje is: laten we beide waarheden omarmen. Laten we politieke incorrectheid omarmen. En nog sterker: laten we toegeven dat we niet alleen deel van het probleem zijn, maar zelfs deel van de oorzaak van het probleem.

Deel van de oplossing te zijn is ongetwijfeld aantrekkelijk en relatief makkelijk. Bereid zijn om deel van de oorzaak van een maatschappelijk vraagstuk te zijn is andere koek.

Dit boekje doet verslag van ruim veertig maatschappelijke opstellingen. Met inzichten. En met hier en daar de verhalen van enkele betrokkenen.

Taipei

16 november 2018

Jan Jacob Stam

INHOUD

1. We geven je op	8	21. Nieuwe vormen van rebellie	80
2. Geboortezorg	12	22. #MeToo	82
3. Banken en financiële dienstverlening	16	23. Leven als algoritme	86
4. Schrijnend eenvoudig	25	24. Technologie en bewustzijn	90
5. Democratie	28	25. Komende generaties	92
6. Exploring the loss of faith in democracy	34	26. Systemen	97
7. Overheid	38	27. Zorg	98
8. Verzekering	40	28. Gezondheidszorg	100
9. Transitie en transformatie	46	29. Container	104
10. Ruimte voor zon	48	30. De dood en lijden terug in de samenleving	106
11. Veehouderij in Brabant	52	31. Startups	110
12. Boerenverstand	56	32. Brazilië	117
13. Permacultuur	58	33. Thuiszorg	120
14. De hippiegeneratie	60	34. China	124
15. Idealen	64	35. Taipei	131
16. De ogen van de samenleving	66	36. Srebrenica	132
17. De Value-actiongap	68	37. Belgrado	137
18. 'I am from a colonizing country'	72	38. Soldaten hebben helende kwaliteiten	139
19. Het veto	74	39. Vrijheid is niet genoeg	142
20. Energietransitie	76	40. Potentieel	147
		41. De bron	151
		Theorie	153

3

BANKEN EN FINANCIËLE DIENSTVERLENING

2013

René de Haan heeft het voor elkaar gekregen: we werken in de VOC-zaal in het Oost-Indisch Huis in Amsterdam. De VOC is de eerste multinational ter wereld waar ook het concept aandeel is geboren. René heeft gevoel voor het belang van historie en historische plekken. Een half jaar later mogen we in de Bazel aan de Vijzelgracht in Amsterdam werken. De Bazel huisvestte de door koning Willem I opgerichte opvolger van de VOC: de Nederlandsche Handels-Maatschappij waaruit later ABN-AMRO zou ontstaan.

Dit Finance Lab is nieuw, we moeten nog wat groeien in de werkvorm. Eerst een zelfopstellende opstelling van het landschap van de financiële dienstverlening. 's Middags doen we vervolgoepstellingen in kleinere groepen. De oogst van de 48 deelnemers is net zo divers als de financiële dienstverlening zelf.

De systeemzin die deze dag boven komt drijven over het veld van financiële dienstverlening is:

Als het mij
beter gaat,
gaat het jou
slechter

Esther de Haan, organisator, vijf jaar later:

Mij zijn van het experiment Finance Lab twee zaken bijgebleven: dat de aarde niet werd gezien en het aspect slavernij kwam naar voren als thema dat een rol heeft gespeeld in ons huidige financiële systeem. Het raakte me enorm dat de aarde niet gezien werd.

Dat heeft nog lang nagegalmd in mij. Het heeft ertoe bijgedragen dat ik in de jaren na deze opstelling uiteindelijk mijn missie heb gevonden: bijdragen aan duurzaamheid, door groepen experts op het vlak van duurzaamheid te coachen in de samenwerking. Ten aanzien van het thema slavernij: ook dat resoneert na, zij het dat ik niet weet hoe ik daar handen en voeten aan kan geven.

René de Haan, initiatiefnemer, vijf jaar later:

Ik heb zelf lang in de financiële branche gewerkt. Ik heb daar zelf ervaren wat het is om veel geld te verdienen, een goede positie te hebben, en welke privileges dat geeft. Tegelijkertijd voelde ik mijzelf steeds 'leger' worden. De 'vulling' kon de 'leegte' niet meer verbloemen. Daarom ben ik er toen uitgestapt en op weg gegaan. Ik kreeg toen het beeld dat geld hetzelfde zou moeten functioneren als bloed in de bloedsomloop met een gezond hart dat het rondpompt. De destructieve kant van patronen ontstaat vaak al bij de oprichting. Daarom was het mooi om in het VOC gebouw te werken. Dicht bij de bron waar zowel de bestemming als de destructieve kant van de patronen voelbaar waren. Wat het

voor mij betekend heeft is dat ik beide kanten gevoeld en ervaren heb waardoor ik mijzelf verder kon ontwikkelen. Mijn eigen bloedsomloop en hart waren ook verstoord.

Eva Beerends:

De dag in het Oost-Indisch Huis was indrukwekkend voor me; met name de voelbare geschiedenis en het idee dat we voor een fundamentele nieuwe stap stonden in de keuzen die we maken in onze financiële wereld. De dag leverde vooral bewustwording op voor alle aanwezigen over waar geld voor bedoeld is en waartoe bestemd.

Jan Jacob Stam, opsteller:

Van de opstellingen zelf kan ik me weinig herinneren, behalve dat ze vrij chaotisch waren. Maar wat ik heel goed weet, is dat ik tijdens het begeleiden van de zelfopstellende opstelling 's morgens besloten heb om niet weg te gaan bij mijn bank ten faveure van een andere bank die ik sympathieker vind. Opeens drong tot me door dat kiezen voor een bank die meer met mijn waarden strookt, het grotere systeem niet zal veranderen.

Het tweede inzicht was dat ik wél wat moest doen: verantwoordelijkheid nemen. de brief op de volgende pagina én een aantal daaruit voortkomende gesprekken met mensen vlak onder de raad van bestuur waren het gevolg.

25

KOMENDE GENERATIES

Adviezen van de huidige generatie aan de komende generatie hebben, hoe goed bedoeld ook, als bijwerking dat patronen van de huidige generatie meekomen met de adviezen.

De komende generatie staat voor vraagstukken die geen enkele voorgaande generatie in de mensheid onder ogen hoefde te zien.

Het áchter de komende generatie gaan staan lijkt eerder kracht weg te nemen dan toe te voegen aan de komende generatie.

Het zich schuldig voelen van de huidige generatie werkt belastend op de komende generatie.

Het ons verheugen over de energie van de komende generatie kan maar zo leiden tot vampirisme en een nieuwe vorm van uitbuiting.

Het aankijken van de vraagstukken
die gaan komen voor de komende generatie
En het verduren daarvan
In de wetenschap dat
We voor hen niets kunnen doen
Lijkt een mogelijkheid om
om te gaan met het onplanbare
dat op ons af komt

De vraagstukken die op ons afkomen zijn van een kaliber:

VOORBIJ VRIJE WIL
VOORBIJ INTELLIGENTIE
VOORBIJ INTUÏTIE
VOORBIJ BEWUSTZIJN

Om ze echt onder ogen te kunnen zien vraagt om helder te kunnen kijken, vraagt tijdelijk afzien van concepten die ons zo dierbaar zijn. Hoe meer we kijken door de bril van concepten, des te minder kunnen we vrij kijken.

Het systemische principe van 'ouders geven en kinderen nemen' wankelt. Het lijkt er steeds meer op dat we met elkaar iets baren, dat veel grootser is dan onszelf, en het autonoom van ons overneemt. Alsof kinderen hun ouders baren ...

COLOFON

ISBN: 9789492331786

NUR 770

1ste druk, augustus 2019

© 2019 Uitgeverij Het Noorderlicht | www.hetnoorderlicht.com

Teksten: Jan Jacob Stam | www.hellingerinstituut.nl

Vormgeving en beeldredactie: Mirjam Strijbosch | www.STYL.nu

Alle rechten voorbehouden